

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЕМНОМУ ДВОСТОРОННЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР

Я. Г. Фабрична

Київський національний лінгвістичний університет

У статті досліджується професійно орієнтована компетентність у писемному двосторонньому перекладі майбутніх викладачів іноземних мов і культур. Дається визначення компетентності у писемному двосторонньому перекладі в складі професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності. Визначаються складові структури і змісту компетентності у писемному двосторонньому перекладі.

Ключові слова: компетентність у писемному двосторонньому перекладі, вміння, навички, знання, комунікативні здібності.

Я. Г. Фабричная. Структура и содержание профессионально ориентированной компетентности в письменном двустороннем переводе будущих преподавателей иностранных языков и культур. В статье исследуется профессионально ориентированная компетентность в письменном двустороннем переводе будущих преподавателей иностранных языков и культур. Дается определение компетентности в письменном двустороннем переводе в составе профессионально ориентированной иноязычной коммуникативной компетентности. Определяются составляющие структуры и содержания письменной компетентности в письменном двустороннем переводе.

Ключевые слова: компетентность в письменном двустороннем переводе, умения, навыки, знания, коммуникативные способности.

Ya. Fabrychna. Structure and Contents of Future Teachers of Foreign Languages and Cultures Professionally Oriented Competence in Bilateral Translation. The article deals with the professionally oriented competence in bilateral translation of the future teachers of foreign languages and cultures. The definition of the competence in bilateral translation is given. The structure and the contents of the competence in bilateral translation are defined.

Key words: professionally oriented competence in bilateral translation, skills, knowledge, communicative abilities.

В умовах євроінтеграції українського суспільства зростає потреба в фахівцях, здатних виступати посередниками міжкультурного спілкування в галузі методики викладання іноземних мов і культур. Посередницька функція майбутніх викладачів іноземних мов і культур (ІМіК) в рамках професійної іншомовної комунікації полягає в писемному двосторонньому перекладі методичних текстів, метою навчання якого є формування професійно орієнтованої компетентності у писемному двосторонньому перекладі. Проблемі структури і змісту перекладацької компетентності взагалі, та компетентності у писемному перекладі зокрема, присвячено багато робіт учених-методистів і фахівців у галузі перекладознавства. О. Є. Аксьонова [1], визначаючи місце білінгвальної перекладацької компетентності в складі іншомовної комунікативної компетентності, до її структурних компонентів включає певні особистісні якості, здібності, спеціальні знання та вміння, необхідні для здійснення перекладацької діяльності. М. В. Вербицька [2] виокремлює такі складові перекладацької компетентності: комунікативну субкомпетентність в обох мовах,

трансференціальну, предметно-спеціальну, технічну / інструментальну, дослідницьку / пошукову, психофізіологічну субкомпетентності та субкомпетентність у самовдосконаленні; уточнює вимоги до рівнів сформованості перекладацької компетентності. Н. М. Гавриленко [3], аналізуючи складові професійної компетентності перекладача текстів зі спеціальності, виокремлює комунікативний, спеціальний, соціальний і особистісний компоненти перекладацької компетентності, інтегративність яких зумовлена тим, що знання, навички та вміння, набуті в процесі навчання зі спеціальності, стають підґрунтям для формування перекладацької компетентності. В. Н. Комісарову [5] належить заслуга розробки цілісної концепції перекладацької компетентності, яку він розглядає як складну багатомірну лінгвокогнітивну категорію, що включає спеціальні знання і професійні навички та вміння, які дають перекладачу змогу здійснювати акт міжмовної та міжкультурної комунікації. Складовими змісту перекладацької компетентності автор визначає мовний, комунікативний, текстотипологічний, особистісний та технічний компоненти. Р. Белл [14] серед складових перекладацької компетентності виділяє: граматичну, соціолінгвістичну, дискурсивну та стратегічну компетентності. С. А. Королькова [6] розробляє модель компетентності у писемному перекладі на основі моделі перекладацької компетентності, запропонованої В. Н. Комісаровим, та виділяє такі складові: лінгвістична, текстотипологічна, операційна та соціокультурна компетентності. Т. Д. Пасічник [9] доводить, що особливість формування компетентності у писемному перекладі полягає в тому, що вона формується на основі мовленнєвих компетентностей у читанні та письмі, мовної, лінгвосоціокультурної компетентностей, які складають комунікативну компетентність в обох мовах, та базової перекладацької компетентності. Хоча певні спроби визначити складові компетентності у писемному перекладі зроблені, серед науковців не існує одностайної думки щодо змісту і структури компетентності у писемному перекладі. Отже, сучасні тенденції навчання писемного перекладу та сучасне трактування поняття “компетентність” в методиці навчання іноземних мов і культур зумовлюють необхідність уточнення визначення поняття компетентності у писемному двосторонньому перекладі (КПДП), її місця в складі професійно орієнтованої іншомовної компетентності майбутніх викладачів ІМіК і систематизації та конкретизації її структури і змісту, що і є **метою** цієї статті.

Спираючись на думки науковців, які досліджували професійно орієнтовану іншомовну комунікативну компетентність (Бориско Н. Ф., Ніколаєва С. Ю., Пасов Ю. І., Сафонова В. В.), ми дійшли висновку, що КПДП необхідно розглядати як мовленнєву компетентність, яка взаємопов'язана з іншими мовленнєвими, мовними, лінгвосоціокультурною компетентностями і ґрунтується на навчально-стратегічній компетентності.

Дамо визначення професійно орієнтованої компетентності у писемному двосторонньому перекладі майбутніх викладачів ІМіК. На нашу думку, це – здатність майбутніх викладачів ІМіК здійснювати посередницьку функцію в рамках міжкультурного спілкування в галузі методики викладання ІМіК, виконуючи писемний двосторонній переклад методичних текстів, що ґрунтується на складній і динамічній взаємодії двомовних інтегративних умінь, навичок, знань і комунікативних здібностей особистості, які розглядаються нами як здатність і готовність до писемної перекладацької діяльності. Успішність формування КПДП залежить від рівня розвитку умінь писемного двостороннього перекладу, сформованості мовленнєвих навичок, обсягу набутих і засвоєних знань та динамічній взаємодії зазначених складових на основі певних комунікативних здібностей, які забезпечують успішність здійснення писемного двостороннього перекладу. Розглянемо складові змісту КПДП детальніше.

Розпочнемо з **умінь писемного двостороннього перекладу**, для визначення яких нами було проаналізовано низку досліджень, в яких представлені вміння перекладати. Більшість дослідників, серед яких Н. М. Гавриленко [3, с. 20], В. Н. Комісаров [5, с. 28], А. Д. Швейцер [12, с. 14], А. Н. Щукін [13, с. 334] та інші зазначають, що перекладацькі вміння – це вміння створювати текст-переклад (ТП) на основі тексту-оригіналу (ТО) з урахуванням розбіжностей в лінгвістичному, прагматичному, соціокультурному і предметному потенціалах відправника повідомлення мовою оригіналу і одержувача повідомлення мовою перекладу, а також лінгвостилістичних, жанрових, дискурсивних особливостей ТО і ТП. У результаті аналізу нами було відібрано і адаптовано для цілей нашого дослідження перекладацькі вміння, які увійшли до складу комплексу вмінь компетентності у писемному двосторонньому перекладі майбутніх викладачів ІМіК. Отже, на нашу думку, до вмінь писемного двостороннього перекладу методичних текстів можна віднести *мовленнєві* (в межах мовленнєвої компетентності), *лінгвосоціокультурні* (в межах лінгвосоціокультурної компетентності), *інтелектуальні, організаційні та компенсаційні* вміння (в межах навчально-стратегічної компетентності).

Мовленнєві вміння писемного двостороннього перекладу полягають в умінні розуміти текст оригіналу та адекватно передати його зміст засобами іншої мови [12, с. 335]. Орієнтуючись на дослідження М. В. Вербицької [2, с.15], Н. М. Гавриленко [3, с. 9], В. Н. Комісарова [5, с. 31], Л. К. Латишева [7, с. 8], С. Є. Максимова [8, с. 122] та інших, а також враховуючи власний перекладацький досвід, серед таких умінь виділяємо: *вміння перекладацького аналізу* (вміння аналізувати різні чинники з метою отримання максимуму інформації, яку необхідно враховувати під час виконання перекладу, а саме: інформація про автора ТО, одержувача повідомлення мовою перекладу; вміння визначати комунікативні наміри автора і логіку викладу: аналіз змісту, комунікативних і прагматичних характеристик тексту оригіналу, факторів комунікативної ситуації тощо; вміння визначати тему і прогнозувати продовження висловлювання, спираючись на отримані дискурсивні знання і комунікативну ситуацію; вміння визначати головну і другорядну інформацію ТО: виділяти в ТО ключові слова, які відображають основну інформацію, встановлювати між ними лексичні і семантичні зв'язки, з метою визначення семантичного ядра ТО (аналіз структурних і семантичних характеристик ТО); вміння аналізувати лінгвостилістичні та лінгвосоціокультурні характеристики ТО з метою виявлення труднощів перекладу); *вміння проектувати і створювати тексти різного типу двома мовами відповідно до прийнятих в даному мовному колективі правил* (уміння вибудовувати логічну послідовність викладу думок автора ТО в ТП; будувати правильні темо-рема-тичні послідовності викладу; використовувати адекватні засоби зв'язку між окремими частинами тексту; поєднувати форму і зміст таким чином, щоб отримати повноцінні зв'язні логічно послідовні тексти перекладу різного типу двома мовами відповідно до задуму автора, комунікативної ситуації і соціокультурних норм спілкування; контролювати організацію змісту; застосовувати прагматичну адаптацію ТП); *вміння використовувати знання систем мов для розуміння повідомлення та будовання висловлювань* [4] (аналізувати та інтерпретувати мовні одиниці, необхідні для розуміння і передачі змісту мовного твору; зіставляти засоби мови оригіналу і мови перекладу і відбирати ті, які необхідно використати згідно із задумом автора повідомлення і з урахуванням особливостей його одержувача; зіставляти стилістичні, жанрові, дискурсивні характеристики писемних текстів в обох мовах; знаходити еквіваленти термінам, стандартизованим оборотам мовлення, скороченням, абрєвіатурам тощо; дотримуватися лексичної одноманітності, постійності термінології, відповідності стилю у всьому перекладі; застосовувати прийоми перекладу (лексичні і граматичні трансформації).

Особливе місце посідають уміння враховувати соціальні і суспільні правила і міжкультурні розбіжності, тому що саме вони дають змогу викладачу ІМіК бути мовним і культурним посередником професійної міжкультурної комунікації. Отже, враховуючи специфіку нашого дослідження та інтерпретуючи сучасне визначення компонентів лінгвосоціокультурної компетентності [10], ми вважаємо необхідним розвиток таких *лінгвосоціокультурних вмінь* у майбутніх перекладачів методичних текстів: використовувати знання місцевої специфіки, стандартів поведінки і системи цінностей, які характеризують культури мов оригіналу і перекладу [15]; слідувати правилам поведінки і спілкування в певному суспільстві [16]; розуміти і продукувати висловлювання залежно від соціального контексту і в межах теми, статусу учасників та цілей комунікації [14]; співвідносити отриманий образ змісту тексту оригіналу з соціальним, історичним, ситуативним контекстом, соціально-психологічними характеристиками відправника повідомлення і його одержувача з метою інтерпретації тексту і подальшої соціокультурної адаптації тексту перекладу [3, с. 36]; здійснювати соціокультурну адаптацію ТП [2, с.14; 3, с. 46]; користуватися під час перекладу правилами та нормами взаємодії між індивідами в рамках соціального інституту методичної науки, в професійному середовищі спілкування в англomовних країнах і України і вміння зіставляти ці знання; долати соціокультурний бар'єр [12, с. 16–18]; передавати мовою перекладу безеквівалентну лексику, реалії тощо [3, с. 36], застосовуючи лінгвокраїнознавчий коментар.

Майбутній перекладач методичних текстів повинен вміти ефективно і результативно будувати власну перекладацьку діяльність, тому важливими складниками змісту КПДП є вміння, пов'язані з інтелектуальними процесами та організацією перекладацької діяльності.

На наш погляд, до *інтелектуальних вмінь* перекладача методичних текстів належать уміння: ідентифікувати та породжувати мовленнєві моделі; ймовірного прогнозування; виконувати паралельні дії на двох мовах, переключатися з однієї мови на іншу, з однієї культури на іншу [5, с. 337]; зіставляти мову і культуру оригіналу та мову і культуру перекладу [3, с. 43]; визначати труднощі перекладу і способи їх подолання [7, с. 96]; долати труднощі перекладу; критично оцінювати адекватність перекладу; обґрунтовувати власні перекладацькі рішення [13, с. 335; 17].

Серед *організаційних вмінь* виділяємо такі: передбачити та правильно планувати власну мовленнєву перекладацьку діяльність; виробляти послідовність перекладацьких дій [17]; обирати і використовувати перекладацькі стратегії та слідувати обраній стратегії перекладу; визначати необхідність інформаційно-довідкового пошуку; здійснювати інформаційно-довідковий пошук (опрацьовувати різноманітні джерела інформації з теми ТО: інформаційно-комунікаційні технології, словники, довідники, різні документальні джерела з теми ТО українською і англійською мовами, паралельні тексти, консультуватися у експертів, спеціалістів у галузі методики викладання іноземних мов і культур, носіїв мов) [7, с. 98]; накопичувати і використовувати знання в галузях перекладознавства і методики викладання ІМіК у процесі писемного двостороннього перекладу; досліджувати історію питання, яке розглядається в ТО, звертаючись до попередніх публікацій і висловлювань автора; аналізувати різні професійні ситуації з метою отримання максимуму інформації, яку необхідно буде враховувати під час виконання перекладу; визначати стандартні і нестандартні перекладацькі проблеми; складати інформаційні картотеки, картотеки термінів, вести вокабулярії і глосарії [3; 5; 7]; вміння самостійного навчання.

Крім того, для успішного здійснення перекладацької діяльності майбутні викладачі повинні вміти користуватися стратегіями комунікативної діяльності. На нашу думку, для КПДП важливими є вміння володіння стратегіями 1) планування, 2) компенсування, 3) самоконтролю і самокорекції. До стратегій планування КПДП належать уміння виробляти послідовність перекладацьких дій. Стратегіями компенсування КПДП є *компенсаційні*

вміння користуватися мовною здогадкою, перекладати незнайомі терміни, користуючись словниками, довідковою літературою, консультаціями спеціалістів з методики викладання ІМіК. Стратегіями самоконтролю і самокорекції КПДП є вміння контролювати власну мовленнєву поведінку, редагувати текст перекладу (знаходити й усувати лексичні, граматичні, стилістичні помилки, змістовні недоліки) [2; 5; 7; 9].

Ефективність розвитку мовленнєвих умінь писемного двостороннього перекладу залежить від рівня сформованості **мовленнєвих навичок**, які є передумовою успішного формування КПДП. Варто зазначити, що чим вищий рівень сформованості мовленнєвих навичок, тим більш автоматизованими є мовленнєві операції, які забезпечують мовне оформлення писемного перекладу, що дає змогу перекладачу зосередитися на передачі змісту ТО мовою перекладу. Отже, до навичок писемного двостороннього перекладу відносимо **навички перцепції та продукції символів, з яких складаються писемні тексти** [3; 9]: *рецептивні лексичні навички* (впізнання, диференціація та ідентифікація письмової форми лексичних одиниць (ЛО) в обох мовах, співвіднесення ЛО з відповідним об'єктом чи явищем; обґрунтована здогадка про значення ЛО на етапі розуміння ТО); *репродуктивні лексичні навички*, які передбачають автоматизоване вживання ЛО на етапі створення ТП; *рецептивні граматичні навички*, сформованість яких – одна з передумов уміння розуміти думки інших людей в процесі читання ТО (сприймання, розпізнавання і співвіднесення граматичних форм з певним значенням на етапі розуміння ТО); *репродуктивні граматичні навички*, які передбачають вибір граматичної форми згідно з комунікативним наміром, ситуацією тощо на етапі створення ТП.

З огляду на особливості писемного двостороннього перекладу, які полягають в тому, що сприйняття повідомлення відбувається в процесі читання ТО, а відтворення інформації – в процесі письма ТП, варто зазначити, що навички писемного двостороннього перекладу ґрунтуються на рецептивних навичках читання і репродуктивних навичках письма, тому мають рецептивно-репродуктивний характер. Вважаємо за доцільне до змісту КПДП включити навички вживання засобів міжфразового зв'язку [2; 14] через те, що результатом писемної перекладацької діяльності повинні бути зв'язні, логічно послідовні тексти.

Формування навичок і умінь писемного двостороннього перекладу ґрунтується на засвоєнні певних **знань**. Отже, ще однією складовою змісту КПДП є **декларативні та процедурні знання**.

До **декларативних знань**, необхідних для здійснення писемного двостороннього перекладу, відносимо *мовні, предметні і фонові*.

Мовні знання, які мають вирішальне значення для розуміння вихідного тексту і побудови правильно сформованих висловлювань, що мають певний сенс, передбачають оволодіння системами двох мов з метою їх використання у писемній перекладацькій діяльності [3, с. 32]. Проаналізувавши сучасні тенденції навчання писемного перекладу, ми дійшли висновку, що **мовні знання писемного двостороннього перекладу** – це сукупність лексичних, етимологічних, орфографічних, граматичних, стилістичних і дискурсивних знань. Під *лексичними знаннями* розуміють володіння необхідним мінімумом ЛО в зіставному аспекті в обох мовах, знання правил оперування ними: загальнонаукові і спеціальні методичні терміни, способи словотворення і термінотворення тощо [3; 5; 14; 15]. *Етимологічні знання* – це знання походження слів і термінів, а також їхніх функціональних особливостей і вихідного значення (Ніколаєва О. С.). *Орфографічні знання* включають знання способів передачі мовлення на письмі в обох мовах: правила правопису і пунктуації. *Граматичні знання* розглядають як володіння необхідним мінімумом граматичних одиниць у зіставному аспекті в обох мовах для виконання писемного двостороннього перекладу і правил оперування ними [3; 5; 14; 15]. *Стилістичні знання* – це знання стилістичних засобів, правил в зіставному

аспекті в обох мовах, стилістичних особливостей англословних і українськомовних текстів з методики викладання ІМіК. Знання основних жанрів наукового дискурсу в зіставному аспекті в обох мовах, особливостей їх побудови в українській і англійській мовах, факторів, які визначають розуміння й інтерпретацію наукового дискурсу, лінгвістичних і структурних особливостей текстів з методики навчання ІМіК, стратегій створення дискурсу, прийомів організації текстів різного типу, засобів зв'язку між окремими частинами тексту (когезія і когерентність) визначають як *дискурсивні знання* [3; 5; 6].

Розуміння змісту тексту оригіналу, яке передуює процесу перекладу, ґрунтується на *предметних знаннях* в галузі однієї чи декількох дисциплін, які дають змогу писемному перекладачу вступати в міжкультурну двомовну комунікацію як компетентний фахівець, який діє і визначає свою галузь і роль посередника в цій комунікації. Володіння термінологією, загальна інформаційна обізнаність і певний обсяг семантичного поля з конкретної тематики і проблематики, тобто спеціальні знання в певній сфері діяльності [3, с. 39] відіграють важливу роль при створенні тексту перекладу, так само як і сукупність процедурних і теоретичних знань в галузі перекладознавства [7, с. 11]. Таким чином, перекладацькі предметні знання включають *перекладознавчий* і *спеціальний* компоненти. Визначення предметних знань, релевантних для здійснення писемного двостороннього перекладу майбутніми викладачами, потребує врахування специфіки писемного двостороннього перекладу текстів з методики викладання ІМіК, яка полягає в тому, що знання, отримані студентами зі спеціальності, будуть використані в процесі навчання і матимуть інтегративний характер.

Отже, *спеціальний компонент* включає академічні знання в галузі методики викладання ІМіК: основних понять і категорій; навчально-методичних комплексів з іноземних мов; теорії вправ для навчання ІМіК; сучасних підходів до формування у студентів іншомовної комунікативної компетентності; інноваційних методичних технологій навчання ІМіК; форм, видів і способів контролю й оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності та її складників: мовних, мовленнєвих, лінгвосоціокультурної і навчально-стратегічної компетентностей; основ планування та основних організаційних форм реалізації навчально-виховного процесу з ІМіК у вищих навчальних закладах [11].

Перекладознавчий компонент розглядається нами в аспекті, орієнтованому на переклад методичних текстів майбутніми викладачами ІМіК, які будуть здатні виконувати на професійному рівні роботу перекладача професійно орієнтованих текстів. Отже, складниками цього компонента є знання основних понять теорії і практики перекладу і специфіки цих понять у процесі писемного двостороннього перекладу методичних текстів (поняття перекладності, сутності, адекватності, прагматики перекладу, видів перекладу і перекладацьких відповідностей, технік і стратегій перекладу і способів їх використання при вирішенні перекладацьких задач, факторів (прагматичних, лінгвістичних, соціокультурних, дискурсивних, ситуативних), які детермінують переклад, та ступінь їх впливу на вибір стратегій перекладу, перекладацьких трансформацій).

Правильне розуміння та передача змісту ТО також передбачають наявність певних знань про ту дійсність, яка відображена в ТО. За цими знаннями як у країнознавстві, так і в порівняльному мовознавстві та теорії перекладу закріплено означення *фонові* [7, с. 106]. Фонові знання, необхідні для здійснення писемного двостороннього перекладу професійно орієнтованих текстів, – це знання, які притаманні певній соціальній групі та активно нею використовуються, тому відіграють важливу роль у конструюванні змісту текстів [3, с. 27]. Отже, на нашу думку, *фонові знання*, релевантні для навчання писемного двостороннього перекладу текстів з методики викладання ІМіК, – це соціально-групові знання, притаманні соціальній спільноті методистів в Україні та англословних країнах, а саме знання: особливостей функціонування соціального інституту методичної науки

в Україні і англomовних країнах; правил, норм, традицій, особливостей спілкування в методичній сфері в Україні й англomовних країнах; особливостей і специфіки представлення наукової методичної інформації в українській та англійській мовах.

Процедурні знання послідовності дій писемного перекладача, способів вирішення професійних завдань [3, с. 44; 7, с. 99], прийомів подолання розбіжностей між мовними і мовленнєвими нормами мов, між прагматичним, предметним, соціокультурним потенціалами, професійними картинками світу автора тексту оригіналу і отримувача повідомлення, між жанровими різновидами англomовного та україномовного спеціального дискурсу, прийомів перекладу, етапів роботи з текстом під час його перекладу [3, с. 45; 14; 16], зовнішніх ресурсів та способів їх використання в процесі писемного перекладу [2, с. 16; 3, с. 37; 15], способів планування й організації перекладацької діяльності, аналізу і оцінювання перекладу [15; 16] полягають у володінні технікою писемного перекладу.

Процес оволодіння знаннями, навичками та вміннями писемного двостороннього перекладу супроводжується розвитком **комунікативних здібностей**. В результаті аналізу праць науковців нами було виокремлено й адаптовано до теми нашого дослідження **комунікативні здібності до писемної перекладацької діяльності**, серед яких слідом за М. В. Вербицькою [2, с. 17], Н. М. Гавриленко [3, с. 47–53], В. Н. Комісаровим [5, с. 21] та іншими виділяємо: *загальні здібності*, що проявляються в добре розвинутих психічних процесах, пов'язаних з мовленнєвою перекладацькою діяльністю (увага, оперативна довготривала і короткотривала пам'ять, практичне, репродуктивне, продуктивне, словесно-логічне, аналітичне мислення, мовленнєві механізми читання і писемного мовлення), а також вмотивована готовність до самовдосконалення і самоосвіти, інтереси, почуття, досвід у науковому і культурному світогляді, готовність долати труднощі, орієнтуючись у професійних ситуаціях [2, с. 17; 3, с. 53], та *здатності і готовності до міжкультурного посередництва* (здатність переключати увагу, переключатися з однієї мови на іншу, з одного культурного коду на інший, здатність і готовність до пошуку і накопичення нових знань, здатність отримувати доступ до інформації, готовність до ефективного застосування джерел інформації, здатність і готовність до знаходження і систематизації необхідної інформації для вирішення певного перекладацького завдання, здатність розробляти необхідні стратегії вирішення перекладацьких завдань [2, с. 16; 7; 12, с. 52–53; 16]. Здатність і готовність до критичного і конструктивного аналізу власної діяльності (здатність визначати ступінь свого внеску, здатність дотримуватись моральних і етичних норм, здатність відчувати власну відповідальність за точність і адекватність перекладу) формує *ставлення до власної діяльності* та визначається здатністю до проникнення в ціннісні орієнтації і менталітети професійної групи перекладачів текстів зі спеціальності [3, с. 48]. *Організаційні здібності* полягають у здатності планувати час, здатності сконцентруватися, працювати в команді, дотримуватись інструкцій, домовленостей [17]. Отже, **комунікативні здібності до писемної перекладацької діяльності** – це соціально-комунікативні здатності особистості, які забезпечують ефективне здійснення майбутніми викладачами посередницької функції в рамках професійної іншомовної міжкультурної комунікації. Представимо комплекс комунікативних здібностей в узагальненому вигляді (див. Табл.).

Отже, у межах статті ми дослідили професійно орієнтовану компетентність у писемному двосторонньому перекладі майбутніх викладачів ІМіК, визначили її структуру і зміст. Перспективу дослідження вбачаємо в розробці комплексу вправ для формування професійно орієнтованої компетентності у писемному двосторонньому перекладі у майбутніх викладачів ІМіК.

Таблиця 1

Комплекс комунікативних здібностей до писемної перекладацької діяльності

ПІБ науковців	Види комунікативних здібностей до писемної перекладацької діяльності	Комунікативні здібності
М. В. Вербицька [2], Н. М. Гавриленко [3]	<i>загальні здібності</i>	увага; оперативна довготривала і короткотривала пам'ять; практичне, репродуктивне, продуктивне, словесно-логічне, аналітичне мислення; мовленнєві механізми читання і писемного мовлення; вмотивована готовність до самовдосконалення і самоосвіти; інтереси, почуття; досвід у науковому і культурному світогляді; готовність долати труднощі, орієнтуючись у професійних ситуаціях
М. В. Вербицька [2], В. Н. Комісаров [5], Л. К. Лагішев [7], Draft European Standard Translation services – Service requirements [16], European Master's in Translation [17]	<i>здатності і готовності до міжкультурного посередництва</i>	здатність переключати увагу; переключатися з однієї мови на іншу, з одного культурного коду на інший; здатність і готовність до пошуку і накопичення нових знань; здатність отримувати доступ до інформації; готовність до ефективного застосування джерел інформації; здатність і готовність до знаходження і систематизації необхідної інформації для вирішення певного перекладацького завдання; здатність розробляти необхідні стратегії вирішення перекладацьких завдань
Н. М. Гавриленко [3],	<i>ставлення до власної діяльності</i>	здатність і готовність до критичного і конструктивного аналізу власної діяльності (здатність визначати ступінь власного внеску; здатність дотримуватись моральних і етичних норм; здатність відчувати власну відповідальність за точність і адекватність перекладу); здатність до проникнення в ціннісні орієнтації і менталітети професійної групи перекладачів текстів зі спеціальності
European Master's in Translation [17]	<i>організаційні здібності</i>	здатність планувати час; здатність сконцентруватися; працювати в команді; слідувати інструкціям, домовленостям

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксёнова Е. Е. Межкультурные аспекты обучения переводу как двуязычной деятельности // Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – 2009. – Вип. 63. – С. 3–7.
2. Вербицкая М. В. Компоненты и уровни переводческой компетенции / М. В. Вербицкая, М. Ю. Соловов // Вестник Московского университета. – Сер. 19. – Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2010. – №4. – С. 49–50.
3. Гавриленко Н. Н. Обучение переводу в сфере профессиональной коммуникации: Монография. – М. : РУДН. 2008. – 175 с.

4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Комиссаров В. Н. Теоретические основы методики обучения переводу / В. Н. Комиссаров. – М. : РЕМА, 1997. – 112 с.
6. Королькова С. А. Текстологическая модель обучения письменному переводу студентов языковых вузов: на материале французского языка: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Королькова Светлана Азадовна – Волгоград, 2006. – 198 с.
7. Латишев Л. К. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе: Учебно-методическое пособие / Л. К. Латишев, В. И. Проворотов. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 136 с.
8. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. – К. : Ленвіт, 2006. – 157 с.
9. Пасічник Т. Д. Методика навчання майбутніх філологів писемного двостороннього перекладу комерційних листів: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Пасічник Тетяна Дмитрівна – К., 2011. – 300 с.
10. Сафонова В. В. Коммуникативная компетенция: современные подходы к многоуровневому описанию в методических целях // О чем спорят в языковой педагогике. – М. : Еврощкола, 2004. – 236 с.
11. Типова програма навчальної дисципліни “Методика навчання іноземних мов і культур у вищих навчальних закладах”. Освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”. Напрямок підготовки: філологія. Спеціальність 8.02030302 “Мова і література (дві іноземні мови)” – 2012.
12. Швейцер А. Д. Перевод как акт межкультурной коммуникации / А. Д. Швейцер // Актуальные проблемы межкультурной коммуникации: сб. ст. – М. : МГЛУ, 1999. – С. 180–187.
13. Щукин А. Н. Методика обучения речевому общению на иностранном языке. Учебное пособие для преподавателей и студентов языковых вузов. / А. Н. Щукин. – М. : Издательство Икар, 2011. – С. 335–338.
14. Bell R. Translation and Translating. Theory and Practice / R. Bell – L. and N. Y. : Longman, 1991. – 156 p.
15. Draft European Standard Translation services – Service requirements – Brussels, 2006. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.statsaut-translator.no/files/standard-15038-final-draft-en.pdf>
16. EMT expert group Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication. / expert group European Master’s in Translation – Brussels, 2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/dgs/translation>
17. Shreve G.M. Cognition and Evolution of Translation Competence / Gregory M. Shreve // Applied Psychology : Individual, Social and Community Issues. – Thousand Oaks: SAGE Publications, 1997. – P. 120–136 .